

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з наукової роботи
Дніпровського національного університету
імені Олеся Гончара
Олег МАРЕНКОВ
« 18 » 06 2026 р.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Шистко Анна Олексіївни «Основи мовленнєвої компресії в слов'янському та германському лінгвальному просторі» представленої на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 035 Філологія.

ВИТЯГ

з протоколу №4 міжкафедрального семінару факультету української й іноземної філології та мистецтвознавства Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара від 10 червня 2026 року

ГОЛОВА: д-р філол. наук, проф., проф. каф. української мови, декан факультету української й іноземної філології та мистецтвознавства ДНУ **І. С. Попова** (10.02.01 – українська мова)

СЕКРЕТАР: канд. філол. наук, доц., доц. каф. української мови ДНУ **Т. В. Шевченко** (10.02.01 – українська мова).

Присутні: д-р філол. наук, проф., завідувач каф. загального мовознавства та слов'янознавства **Н. В. Дьячок** (10.02.02 – російська мова), д-р філол. наук, проф., завідувач каф. української мови **Н. С. Голікова** (10.02.01 – українська мова), д-р філол. наук, проф., в. о. завідувача каф. англійської мови для нефілологічних спеціальностей **О. В. Гурко** (10.02.01 – українська мова), д-р філол. наук, проф., завідувач кафедри романо-германської філології **І. С. Кіркоська** (10.02.05 – романські мови (французька)), д-р філол. наук, доц., проф. каф. загального мовознавства та слов'янознавства **О. К. Куварова** (10.02.02 – російська мова), д-р філол. наук, проф., завідувач каф. порівняльної філології східних та англослов'янських країн **В. І. Ліпіна** (10.01.05 – література країн Західної Європи, Америки і Австралії), д-р філол. наук, проф., завідувач каф. перекладу та лінгвістичної підготовки іноземців **О. І. Панченко** (10.02.02 – російська мова).

Запрошені: здобувач кафедри загального мовознавства та слов'янознавства **А. О. Шистко**.

Порядок денний: розгляд і обговорення дисертаційної роботи **Шистко Анни Олексіївни** з теми «Основи мовленнєвої компресії в слов'янському та германському лінгвальному просторі», поданої на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 035 Філологія.

Дисертацію виконано на кафедрі загального мовознавства та слов'янознавства Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара. Тему дисертації затверджено на засіданні вченої ради Донбаського державного педагогічного університету (протокол № 3 від 14 листопада 2022 року), а також на засіданні вченої ради Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара (протокол № 7 від 27 листопада 2025 року). Науковий керівник – д-р філол. наук, професор, завідувач кафедри загального мовознавства та слов'янознавства **Н. В. Дьячок**. Підготовка здобувача третього рівня вищої освіти здійснюється за акредитованою освітньо-науковою

програмою «Філологія» зі спеціальності 035 Філологія (Сертифікат про акредитацію освітньої програми 8469, дійсний до 01.07.2029 р.).

Усі документи подано в повному обсязі. Перевірку дисертаційної роботи на плагіат було здійснено комісією у складі: д-р філол. наук, професора, завідувача кафедри загального мовознавства та слов'янознавства Н. В. Дьячок, канд. філол. наук, доцента, доцента кафедри української мови Т. В. Шевченко, д-ра філософії, доцента кафедри української мови Ж. А. Тернової.

Під час перевірки дисертаційної роботи А. О. Шистко «Основи мовленнєвої компресії в слов'янському та германському лінгвальному просторі» на плагіат виявлено 5.19% подібностей: 4,97% припадає на коректно оформлені цитування (коефіцієнт цитувань), 0,22% коефіцієнт подібності КП1, 0% становить коефіцієнт подібності КП2. Комісія вважає, що дисертаційна робота Шистко А. О. – самостійна праця, яку можна допускати до захисту.

Роботу було розглянуто трьома фаховими експертами – д-р філол. наук, проф. **О. І. Панченко**, д-р філол. наук, проф. **О. В. Гурко**, д-р філол. наук, проф. **О. К. Куварова**. Робота виконана на 8 авторських аркушах, дисертація структурована, наявні анотація, вступ, три розділи, висновки до кожного розділу, загальні висновки, список використаної літератури.

Слухали: доповідь **Шистко Анни Олексіївни** з теми «Основи мовленнєвої компресії в слов'янському та германському лінгвальному просторі», подану на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 035 Філологія.

Доповідь А. О. Шистко

Шановна голово семінару, шановні члени семінару! До вашої уваги пропонуємо доповідь з теми дисертації «Основи мовленнєвої компресії в слов'янському та германському лінгвальному просторі».

Номінація реалій лінгвальної дійсності відбувається через застосування номінативних одиниць, здебільшого створених за певними моделями в мовленні чи в мові. З огляду на це номінативні процеси безпосередньо пов'язані із процесами словотворення. Сучасні дискурси (студентський, побутовий, військовий, ігровий та інші субкоди) надають дослідникам багатий матеріал для опису й узагальнення.

Актуальність цієї праці зумовлено такими чинниками.

1. Точкою відліку визначений номен, який визнаємо модельним об'єктом аналізу в межах загальної теорії сучасної номінації, оскільки вона залишається новою, відкритою для досліджень номінативною категорією.

2. Поява в мовленні величезної кількості компресивів (універбів, аббревіатур тощо) потребує їхнього докладного дослідження, яке полягає в ототожненні цих одиниць на певному рівні, побудові моделей їхнього відтворення та закріплення в мовленні й мові, організації типології таких одиниць тощо.

3. Визначення номінативного статусу різних класів і груп компресивів допоможе встановити актуальні моделі й тактики номінації цього зразка в слов'янських та загалом індоєвропейських мовах; це є надважливим, адже досліджувані одиниці в цих мовах постають одним з актуальних масивів інновацій.

4. Ономасіологічний опис моделей відтворення та функціонування компресивів постає актуальним і для галузей прикладної лінгвістики – комп'ютерної лінгвістики, теорії перекладу, машинного перекладу, оскільки встановлення особливостей мовленнєвої номінації та виявлення механізмів лексичної конденсації вможливить розроблення тактики створення комп'ютерних мов, точнішу практику традиційного та машинного (комп'ютерного) перекладу.

Мета дослідження полягає у визначенні номінативного статусу компресивів та в структурному й ономасіологічному моделюванні цих одиниць, що імплементуються як скорочені вербальні еквіваленти словосполучень й окремих слів, функційно й семантично їм тотожних.

Завдання можна сформулювати в такий спосіб.

1. На підставі певних підходів встановити види вмотивованості похідних мовних і мовленнєвих одиниць.
2. Окреслити параметри диференціювання процесів лінгвальної компресії (зокрема універбації та абревіації) як процесів створення вербальних дублетів номенів-словосполучень, з одного боку, та лексикалізації і деривації як процесів створення нових номенів – з іншого.
3. Визначити місце універбалізаційного формо- та словотворення серед суміжних явищ.
4. Встановити параметри ономасіологічного моделювання досліджуваних компресивів з наступним описом цих моделей тощо.
5. Описати наявні випадки синтаксичної компресії – явища, спричиненого лексичною компресією.

Методи дослідження. Застосовано прийом суцільної вибірки для добору одиниць фактичного матеріалу. Дескриптивний метод використано для аналітичного опису досліджуваних феноменів, явищ, процесів. Порівняльний аналіз здійснено для виявлення спільних та відмінних рис різних видів компресії в різних індоєвропейських мовах, зокрема, українській, англійській, німецькій. Структурний метод уможливив з'ясування аналогічних процесів і явищ на різних рівнях мовної системи та для їх класифікації.

Джерельну базу дослідження становлять праці вітчизняних і зарубіжних науковців з актуальної теорії номінації Олександра Потебні, Алли Лучик, Анатолія Нелюби, Анатолія Загнітка, Наталі Дьячок, Анни Вежбицької, Вилема Матезіуса, Шарля Баллі, Хенріха Фрея, Андре Мартіне, Гюстава Гійома та ін. Емпірична база охоплює корпуси української, англійської, німецької мов, чати, блоги, новини тощо, звідки було дібрано приклади, використані в роботі.

Об'єктом опису постали компресиви різної етимології української, англійської та німецької мов як вербальні оприявлення номенів з домінантою-словосполученням, типологія їхніх номінативних статусів та механізмів утворення. **Предметом** – процеси універбації та абревіації, що їх розглянуто з ономасіологічного та структурно-семантичного погляду.

Наукову новизну праці зумовлено представленим у ній моделюванням процесів універбації (універбалізації, універбізації), абревіації, лексикалізації, номіналізації та інших феноменів сучасної номінації, а також розробленням критеріїв типологічного аналізу омонімії компресивів різної етимології.

Матеріалом дослідження послуговували універби, абревіатури й еліптими різної етимології, передусім вербальні модифікації номенів на зразок «словосполучення + абревіатура», «словосполучення + еліптема» та «словосполучення + універб» у слов'янських та германських мовах, дібраних зі зразків усного та писемного мовлення (дописи й чати в соціальних мережах, тексти медіа, трансляції інтерв'ю тощо).

Результати дисертаційної роботи висвітлено у п'яти публікаціях (трьох одноосібних і двох у співавторстві) у фахових виданнях України, а також у п'яти працях, які відбивають наукові повідомлення на науково-практичних конференціях.

У **вступі** подано обґрунтування теми дослідження, визначено актуальність, мету, завдання, об'єкт і предмет, методи аналізу, а також теоретичну й практичну значущість роботи.

Перший розділ присвячений теоретичному розгляду процесів компресії як утілення універсальної тенденції компенсаторності з огляду сучасної теорії номінації, окресленню поняття номена як основної універсальної номінативної мовної одиниці, особливостям її оприявлення в різних дискурсах.

Систематизуючи наукові здобутки попередніх дослідників, пропонуємо розгалужену класифікацію номенів, поділяючи їх на два основні типи: синтетичні та аналітичні.

Найоригінальнішою частиною теорії є опис **багатокомпонентних номенів**. Доведено, що шлях від офіційної назви до розмовної компресії – це не хаос, а чітко структурований ланцюг. Утім, до сьогодні це було розглянуто в царині україністики.

Одним з прикладів є номен на зразок «словосполучення + аббревіатура + еліптичний універб», яка репрезентована структурою:

Nom	Abbr	WCom
		U,

де **Nom** – номен з домінантою-словосполученням, **WCom** – його модифікація-словосполучення, **Abbr** – його модифікація-аббревіатура, **U** – його модифікація-універб.

У **другому розділі** здійснено аналіз різновидів лексичної компресії: аббревіації як універсального процесу компресії, універбації як особливого вияву компресії, еліпсиса як синкретичного явища. Запропоновано актуальне розуміння зазначених явищ і процесів.

Третій розділ імплементує засади синтаксичної компресії в українській, англійській та німецькій мовах через аналіз компресійних синтаксичних структур з урахуванням теоретичних засад, механізмів творення та лінгвопрагматичного потенціалу. До основних механізмів синтаксичної редукції належать:

1) еліпсис (опущення) – пропуск одного або кількох членів речення (найчастіше присудка або підмета), які легко відновлюються з контексту, наприклад, конструкцію *Я хочу кави, а ти хочеш чаю* можна замінити *Я хочу кави, а ти – чаю* без втрати значення.

2) номіналізація – заміна дієслівних конструкцій іменними, що робить висловлювання компактнішим, характерним для наукового або офіційно-ділового стилю;

3) асиндетон (безсполучниковість) – відсутність сполучників між однорідними членами або частинами складного речення, що посилює динамічність та експресію.

У дослідженні застосовані засади словоцентричного й несловоцентричного підходів, перший з яких ґрунтується на постулаті про те, що саме слово є центральною, вихідною ланкою мовної ієрархії. Згідно із цією концепцією, будь-який лінгвістичний аналіз має починатися саме з детермінації слів. У межах цієї парадигми перехід до вивчення як дрібніших складників (морфем), так і складніших конструкцій (словосполучень чи цілих речень) розглядають як рух від базового ядра – слова. Несловоцентричний підхід пропонує принципово іншу візію. Прибічники такого підходу стверджували, що роль центрального елемента системи може виконувати не лише синтетична одиниця (слово), а й аналітична (словосполучення).

Впроваджено категорію **номена** – абстрактної номінативної одиниці інваріантного типу, яка здатна експлікуватися в дискурсі як у формі окремого слова, так і у вигляді розгорнутих аналітичних структур. Ця тенденція чітко простежується у випадку порівняння різних мовних систем, де спостерігаємо прагнення до семантичної компресії – згортання розлогих словосполучень у компактні слова. Номінативний статус таких сполучень підтверджений їхньою здатністю виступати лексичними еквівалентами слів.

Отже, мовна компресія постає не як розрізнений набір стилістичних чи граматичних аномалій, а як іманентний, системний і багаторівневий механізм еволюції сучасної мови. Вона функціонує на перетині лексико-словотвірного, синтаксичного та прагматичного ярусів, підпорядковуючись універсальному закону економії мовленнєвих зусиль та потребі подолання вербальної надмірності.

Усі види мовної компресії (від творення ініціальних аббревіатур до складних психолінгвістичних фігур замовчування) є функційно спорідненими явищами. Вони слугують єдиній меті: забезпеченню максимальної ефективності та швидкості комунікації за умови мінімальних витрат мовно-фізичних ресурсів, що є критично важливим в умовах сучасного інформаційного суспільства.

ЗАПИТАННЯ ТА ВІДПОВІДІ:

Д-р філол. наук, доц. І. С. Кіркоська – У роботі ви детально описуєте, що мовленнєва компресія, зокрема абревіація, універбація та еліпсис, покликані оптимізувати зусилля мовця та зекономити час у сучасному стрімкому світі. Проте з погляду реципієнта надмірна компресія часто створює протилежний ефект. Отже, декодування перетворюється на ребус, виникає потреба у додатковому контексті, що лише перевантажує сприйняття, а особливо це у медійному та воєнному дискурсах. Скажіть, будь ласка, де на вашу думку проходить та філологічна і когнітивна межа, за якою компресія перестає бути засобом економії, перетворюючись на перешкоду для комунікації?

А. О. Шистко – Дякую за запитання, шановна Інно Степанівно! В своїй роботі я спіралась на принцип вільної енергії (Free-Energy Principle) Карла Фрістона. Людський мозок розглядається як "машина передбачення", яка прагне мінімізувати когнітивну невизначеність (внутрішній "сюрприз") та оптимізувати витрати енергії. У межах концепції алгоритмічного стиснення Тюрінга-Хомського доведено, що мозок під час мовлення застосовує критерій "мінімального пошуку". Якщо контекст або аперцепційна база слухача дають змогу дешифрувати зміст із редукованої структури (наприклад, еліпсису), мовна система відсікає функційні та надмірні елементи. Синтаксична компресія в англійській мові — це лінгвальний прояв алгоритмів стиснення інформації мозком задля нейробіологічної економії вільних частот пам'яті.

Д-р філол. наук, доц. І. С. Кіркоська – Ви зазначаєте, що комплексні моделі компресії наявні в українській та англійській мовах. Натомість у німецькій мові вони фактично відсутні, оскільки там домінує композитоворення, творення складних слів-монстрів. По суті, німецька мова стискає цілу синтаксичну фразу в одне довге слово на рівні морфології. Чи вважаєте ви німецьке композитотворення специфічною альтернативною формою мовленнєвої компресії? Чи це суто структурна особливість німецької граматики взагалі блокує класичні компресійні процеси, які властиві слов'янським чи іншим групам мов?

А. О. Шистко – Українська мова є синтетичною, а німецька мова аналітичною із елементами синтетизму, і коли ми кажемо про словоскладання і утворення цих довгих слів, це більше стосується граматичних аспектів, тобто це специфічний вияв німецької граматики. Спочатку здається, що ми не розглядаємо словоскладання як компресію, тому що компресія направлена на економію у вимові, на економію часу, але зі збереженням смислового навантаження. Відповідно, коли реципієнт чує німецьке складне слово, тут немає тієї самої економії фраз, яку ми можемо досягти в англійській мові чи українській мові. Але насправді німецька граматика не блокує компресію, вона просто переводить її з синтаксису на морфологію. Там, де ми будуємо довгі фрази, німецька мова згортає весь цей простір в одне складне слово. Це просто їхній ідіотнічний, альтернативний спосіб пакування того самого смислу.

Д-р філол. наук, проф. О. І. Панченко – Визначте та розмежуйте терміни компресія, стиснення, редукція, еліпсис, еліпс.

А. О. Шистко – Співвідношення термінів на позначення відповідних понять можна представити так: компресія, редукція, стиснення – це терміни синоніми, які позначають одне й теж саме явище – скорочення мовних одиниць; еліпс та еліпсис це теж синонімічні терміни, які позначають конкретний вид компресії, лексичної (наприклад: «дитячий садочок – садочок» «Happy Birthday – Birthday») або синтаксичної (наприклад: "Я хочу кави, а ти — чаю", де легко відновлюється присудок).

Термін еліпсис ми використовуємо на позначення лексичного виду, або лексичної компресії. А термін еліпс, на позначення синтаксичної.

Д-р філол. наук, проф. О. К. Куварова – Скажіть, будь ласка, Наталія Василівно Діячок у монографії, яку ви цитуєте у своїй роботі, обґрунтовує термін номема на

позначення такої комплексної одиниці, що об'єднує мовні одиниці різного типу, з поміж яких одна постає інваріантом. Цитата: "Номена означає абстрактну мовну номінативну одиницю, яка здатна реалізовуватися в усному та писимному мовленні не тільки у слові, але й в аналітичних утіленнях". І Наталія Василівна слушно зауважує, що термін номена пасує до низки інших термінів на позначення мовних одиниць, таких як фонема, лексема, фразема, синтаксема тощо. Ви стверджуєте, що впровадили категорію номена абстрактної номінативної одиниці інваріантного типу, яка здатна експлікуватися в дискурсі, як у формі окремого слова, так і у вигляді розгорнутих аналітичних структур. І далі ви теж пишете, що цей термін стає поряд з системними лінгвістичними одиницями, як-от: фонема, морфема, лексима, фразема і таке інше. Для терміна номена це абсолютно очевидно. Для терміну номен – не знаю. А у зв'язку з цим питання таке: чим відрізняється змістовно номен від нодеми? Чому ви не користувалися терміном номена?

А. О. Шистко – Щодо термінів «номена» і «номен». Вони, в принципі, позначають одну й ту ж саму сутність. Тому ми не послуговуємося терміном «номена», бо він є застарілим, тому ми обрали більш загальний термін «номен».

Д-р філол. наук, проф. О. В. Гурко – У роботі компресиви потрактовано як мовленнєві модифікації номена, а не як результат словотвірних процесів. У зв'язку з цим постає питання: як у межах запропонованої концепції пояснюється перехід таких одиниць із мовленнєвої сфери до мовної системи та їхня подальша лексикографічна кодифікація?

А. О. Шистко – Дякуємо за запитання! Процес переходу з мовленнєвих одиниць до мовних залежить від типу вмотивованості. Ми досліджували саме ті компресиви, які постали результатом внутрішньої (мовленнєвої) вмотивованості. Ознакою цього типу вмотивованості є тотожність лексичного значення за наявності двох або більше форм одного номена. Наприклад: "mobile phones – mobiles", де форми одного номена (поняття) різні, а значення тотожні.

Зовнішня вмотивованість є ознакою формування мовних одиниць, що супроводжується порушенням тотожності лексичного значення. Наприклад: *молода жінка – молода «наречена»*. У цій парі реалізацій колись одного й того є самого номена, тотожність лексичного значення порушена, і як наслідок – утворена нова вже мовна одиниця.

Лексикографічна кодифікація, або паспортизація, мовних лексичних одиниць відбувається під час внесення їх до словників, енциклопедійних видань, тощо. Але наголосимо, що до цього має змінитися значення такої одиниці.

Д-р філол. наук, проф. О. В. Гурко – Чим зумовлений вибір саме української, англійської та німецької мов як матеріалу для зіставного аналізу? Які типологічні характеристики цих мов, на Вашу думку, уможливають виявлення універсальних і специфічних механізмів мовленнєвої компресії?

А. О. Шистко – Вибір мовного матеріалу в межах трьох мов зумовлено їх типологічною різницею: українська мова – є переважно синтетичною, а англійська й німецька (як дві германські мови) – є аналітичними з елементами синтетизму. Саме тому було цікаво дослідити матеріал мов різних типів. До того ж, наприклад, матеріал англійської й німецької мов, попри їх типологічну спільність, показав відсутність універсалізму компресійних процесів.

ВИСТУП НАУКОВОГО КЕРІВНИКА:

Н. В. Дьячок, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри загального мовознавства та слов'янознавства Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара.

Добрий день, шановні колеги. Дякую за прочитання дисертації у найуважніший спосіб. І хочу кілька слів сказати про дисертанку та про її наукову працю. Анна Олексіївна прийшла до нас навчатися в аспірантурі на четвертому році навчання, тому що той заклад,

де вона навчалася до нашого університету, має неакредитовану програму і Анна Олексіївна просто не може там захищати дисертацію в разовій раді.

За четвертий рік, перебуваючи тут, Анна Олексіївна допрацювала своє дисертаційне дослідження, результати якого ми бачимо, попри те, що Анна Олексіївна хвилюється. Але хочу зазначити, що на мою думку, як наукового керівника, робота має наукову цінність. Анна Олексіївна працювала ці роки доволі добросовісно, вступивши до аспірантури якраз в рік початку війни, як казала на попередніх наших передзахистах Олена Василівна.

І, звичайно, попри деякі складнощі і хвилювання буду клопотати перед вами, шановні колеги, про допуск цієї роботи до захисту.

ВИСНОВКИ ФАХІВЦІВ-ЕКСПЕРТІВ:

Д-р філол. наук, проф., завідувач кафедри англійської мови для нефілологічних спеціальностей О. В. Гурко – Оцінюючи дисертаційне дослідження Шистко А. О., хочу відзначити його високу актуальність та вчасність. В умовах цифровізації комунікації та інтенсифікації міжкультурних контактів явища мовленнєвої компресії набувають нових ракурсів осмислення. Комплексне вивчення механізмів лінгвального згортання у різносистемних мовах на базі сучасних текстів медіа, соцмереж та чатів є значним внеском у теорію. Серед зауважень вважаю за необхідне звернути увагу на дихотомію мовної та мовленнєвої номінації в контексті статусу кодифікованих одиниць типу «заліковка» чи «диплом». Також потребує чіткішого розмежування композиція як спосіб словотвору та універбація в німецькій мові. В англійській лінгвістичній традиції доцільно прояснити співвідношення понять *clipping* та *univerbation*. Поза увагою авторки подекуди залишився соціолінгвістичний і прагматичний аспект функціонування мовленнєвих дублетів у різних субкодах (військовому, студентському тощо), а в інтернет-комунікації об'єднання різних типів компресії в один ряд вимагає врахування їхньої прагматичної спрямованості. Зазначені міркування мають дискусійний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку праці. Рекомендую дисертацію Шистко А. О. до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Д-р філол. наук, проф., завідувач кафедри перекладу та лінгвістичної підготовки іноземців О. І. Панченко – Вибір теми дослідження Анни Олексіївни Шистко є цілком обґрунтованим. Актуальність пропонованої дисертації визначається появою нових жанрів, стильових різновидів, різноманітних стислих текстів і розвитком цифрової лінгвістики, які в епоху інформаційної повені вимагають комплексного теоретичного осмислення та відкривають простір для нових наукових розвідок.

У першому розділі дисертації розглянуто різноманітні наукові підходи до ключових понять роботи, аргументовано доцільність дослідження історії питання номінації, а також приділено значну увагу номену як основній одиниці мовної номінації та титульному поняттю компресії. Водночас вважаємо за доцільне відзначити певну невідповідність у вступі, де актуальність пов'язується передусім із номінацією, тоді як ключовим поняттям теми є компресія, від ширшого розуміння якої варто було б виходити далі. Крім того, у цьому розділі помітна нерівномірна ілюстрованість положень тексту прикладами (зокрема, на сторінках 31 та 51), а також виникають сумніви щодо хронології семантичної еволюції слова «лице» у зв'язку з литтям металу.

У другому розділі наукової роботи авторка переходить до безпосереднього аналізу процесів абревіації та універбації на прикладах з різних мов. Підкреслюючи докладний аналіз визначених проблем, зауважимо, що тут дослідниця лише побіжно звертається до поняття компресії взагалі та її окремих видів, іноді підміняючи поняття.

У висновках узагальнено результати наукової розвідки, а список використаних джерел свідчить про те, що під час роботи було добре враховано результати сучасних вітчизняних та закордонних досліджень. Дисертаційна робота А. О. Шистко є завершеною науковою працею, а її оформлення відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу

вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44). Підтримую пропозицію рекомендувати дисертаційну роботу А. О. Шистко до захисту на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 035 Філологія.

Д-р філол. наук, проф. О. К. Куварова – Дослідження присвячене комплексному вивченню мовленнєвої компресії в слов'янських і германських мовах, зокрема ономасіологічному моделюванню універбації, абрєвіації та еліпсису. Робота вибудована логічно й послідовно, демонструє належний рівень теоретичної ерудиції авторки та спирається на солідний емпіричний матеріал. Вагомим результатом є переосмислення еліпсису як номінативного явища. Стосовно зауважень, вкажу на архітектуру тексту, де у підрозділі 3.3 наявна лише одна внутрішня рубрика 3.3.1, що порушує правила академічного структурування. Тракткування універбації як формотвірного процесу через семантичну тотожність словосполучення й абрєвіатури суперечить традиції слов'янського мовознавства і потребує переосмислення крізь призму концепції Мілоша Докуліла. Запропонована категорія «номена» та терміни «слово-ономатема» і «слово-синтагма» вимагають чіткішого дефініційного розмежування з іншими номінативними одиницями. Окремі узагальнення щодо когнітивних механізмів та «керованого синтетизму» майбутньої мови є занадто категоричними й потребують експериментального підтвердження. Також робота виграла б від чіткішої статистичної репрезентації фактичного матеріалу, а формулювання мети дослідження потребує стилістичного редагування. Попри дискусійні моменти, дослідження є самостійною завершеною працею, тому беззастережно рекомендую дисертацію А. О. Шистко до захисту.

В ОБГОВОРЕННІ БРАЛИ УЧАСТЬ:

Д-р філол. наук, проф., завідувач кафедри романо-германської філології І. С. Кіркєвська – Серед позитивних рис дослідження варто відзначити його високу актуальність та дискурсивну гнучкість. Робота досліджує мовленнєву компресію на сучасному зрізі, залучаючи інноваційні пласти (цифровий, медійний, рекламний і актуальний воєнний дискурс, наприклад, одиниці «двохсоті», «повномасштабка» тощо), що демонструє безперервний зв'язок теорії з живими процесами сьогодення. Другою позитивною рисою є ґрунтовна теоретична база і термінологічна системність. Авторка послідовно обґрунтовує концепт номена як абстрактної інваріантної одиниці, здатної об'єднувати різноструктурні, але семантично тотожні вияви: словосполучення, універби, абрєвіатури. Використано солідний масив вітчизняних праць (О. Потєбні, А. Заґнітка) та світових джерел (Г. Вижбицької, В. Матєзіуса, Ш. Баллі, Г. Гійома). Вагомим внеском є розведення понять деривації, лексикалізації та мовленнєвої компресії, що дозволяє кваліфікувати абрєвіатури й універби як функційні дублети вихідних номенів, а не просто дефектні усічені форми. Компаративний характер унаочнюється в зіставленні української, анґлійської та німецької мов. Сформульовані моделі мають чітке прикладне значення для комп'ютерної лінґвістики, розробки штучних мов та покращення перекладу.

Попри цінність роботи, до тексту можна висунути кілька зауважень. Перше — це категоричність тверджень щодо німецької мови. У висновках стверджується, що комплексні моделі компресії наявні лише в українській та анґлійській мовах, хоча в підрозділі 3.4 авторка сама аналізує складні слова-компози́ти у німецькій мові як результат синтаксичної компресії цілих фраз. Тут наявне логічне протиріччя. Друге зауваження стосується невизначеності меж терміна «еліпсема», який фігурує у ключових словах, але не експлікується у загальних висновках. Доцільно було б чіткіше розмежувати еліпсис як процес та еліпсему як одиницю. Третє — дисбаланс когнітивного навантаження: теза про те, що в анґлійській мові розуміння компресії набуває «глибинного нейробіологічного обґрунтування», залишається декларативною без

наведення конкретних експериментальних даних. Останнє зауваження стосується застарілих джерел у бібліографії (Л. Булаховського 1928–1929 рр., О. Білецького 1962 р.), які відображають словоцентричну парадигму, а також наявності російськомовних джерел (Ч. Філмор 1983, 1999 рр.), праці якого доцільніше цитувати за англійськими оригіналами або українськими відповідниками. Висловлені зауваження не нівелюють позитивного враження, тому підтримую пропозицію рекомендувати дисертаційну роботу А. О. Шистко до захисту.

Д-р філол. наук, проф., завідувач кафедри англійської мови для нефілологічних спеціальностей О. В. Гурко – Насамперед хочу відзначити високу актуальність теми дослідження. Питання, пов'язані з системністю лексики, набувають нових ракурсів осмислення, оскільки динамічні суспільні процеси, глобалізація, цифровізація та інтенсифікація контактів зумовлюють зміни в мовній системі й поширення засобів мовленнєвої економії. Явища мовленнєвої компресії відбивають прагнення мовців до оптимізації комунікації за умови збереження інформативності. Складність вивчення таких одиниць зумовлена процесами під впливом закону економії мовленнєвих зусиль, тенденцій до стандартизації та індивідуалізації. Вважаємо на часі комплексне вивчення цих явищ у різносистемних мовах: українській, англійській та німецькій. Актуальність посилює і джерельна база, що охоплює універби, аббревіатури та еліпсеми, зібрані з текстів медіа, соціальних мереж, чатів, інтерв'ю та інших сучасних комунікативних практик.

Переходячи до рецензування дисертації, зупинюся на таких зауваженнях:

1. У Розділі 1 авторка послуговується дихотомією мовної та мовленнєвої номінації, зазначаючи, що мовна форма створює інваріанти, а мовленнєва — їх варіантну реалізацію. Проте далі вона класифікує кодифіковані одиниці на кшталт «заліковка», «диплом», «бронік» як мовленнєві репрезентанти. Потребують уточнення критерії визначення їхнього статусу та межа між індивідуально-мовленнєвими утвореннями й лексичною системою мови.

2. У підрозділі 2.2 стверджується, що в німецькій мові комплексна модель універбації відсутня, хоча водночас зазначено, що німецькі фахівці називають універбацією композитотворення. Постає питання, чи доцільно говорити про відсутність моделі, чи про її іншу структурну репрезентацію. Потребує обґрунтування розмежування композиції як способу словотвору та універбації як процесу компресії.

3. Описуючи англійські компресиви (*doc, admin, graphics*), авторка кваліфікує їх як «еліптичні універби» та «кліпінги». В англійській лінгвістичній традиції кліпінг розглядають окремішньо від слов'янського поняття універбалізації, оскільки він ґрунтується на усіченні основи без додавання форманта. Не цілком зрозумілим залишається співвідношення цих понять у межах запропонованої моделі.

4. Аналізуючи мовленнєві дублети (*дн, бронік, оператива, сека*), авторка зосереджується на структурно-семантичних характеристиках, залишаючи поза увагою соціолінгвістичний і прагматичний аспекти їх функціонування у різних субкодах (військовому, студентському тощо), де їхня взаємозамінність не є безумовною.

5. У підрозділі 3.1 в межах одного ряду об'єднано графічні скорочення, ініціальні аббревіатури (*POV, ASAP, BTW*) та суфіксальні універби (*соціалка*), хоча вони мають різну прагматичну спрямованість (економія простору/часу проти стилістично-маркувальної функції). Висловлені міркування в жодному разі не ставлять під сумнів наукову концепцію дослідження, мають на меті стимулювати подальшу наукову дискусію та не впливають на її позитивну оцінку. Тому я підтримую колег і рекомендую дисертацію Шистко А. О. до захисту в спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Д-р філол. наук, проф. О. К. Куварова – Дисертацію присвячено комплексному вивченню мовленнєвої компресії в слов'янських і германських мовах (універбації, аббревіації, еліпсису) в міжмовному зіставному аспекті. Робота виконана в руслі сучасних

ономасіологічних та функційно-комунікативних студій. Актуальність теми не викликає сумнівів і пов'язана з питаннями мовної економії у цифровій комунікації та масмедійному просторі. Науковий інтерес становить концепція номена як універсальної одиниці та послідовне розмежування словотворення, лексикалізації та компресії. Перевагою є широкий емпіричний матеріал трьох мов. До вагомих результатів належать обґрунтування номінативного статусу компресивів, розроблення ономасіологічних моделей та переосмислення еліпсису як номінативного явища. Структура дисертації є логічною, пропонує поступовий перехід від теорії до практики. Позитивно оцінюю прагнення інтегрувати здобутки ономасіології, функційної та когнітивної лінгвістики.

Водночас дисертація містить зауваження, які потребують уточнення:

1. До структури: у підрозділі 3.3 виокремлено лише один внутрішній пункт 3.3.1, тоді як пункт 3.3.2 відсутній, що порушує правила академічної рубрикації. Авторці варто виділити попередню частину в окремий підрозділ або відмовитися від поділу.

2. Авторське трактування універбації як формотвірного, а не словотвірного процесу через семантичну тотожність словосполучення й аббревіатури є недостатньо аргументованим і суперечить слов'янській традиції. Семантична тотожність не заперечує словотвірних відношень, що підтверджується концепцією транспозиційних словотвірних типів Мілоша Докуліла. Ця позиція потребує переосмислення.

3. Запропонована категорія «номена» потребує чіткішого розмежування з поняттями *номінативна одиниця, лексема, номінат, мовний знак*. Використані терміни «слово-ономатема» та «слово-синтагма» потребують дефініцій, посилань та пояснень авторства. Також очікую відповіді про відмінність між «номеном» і «номемою».

4. Узагальнення щодо когнітивних механізмів та тези про те, що «сучасна людина більше не говорить словосполученнями», а майбутнє лежить у площині «керованого синтетизму», є занадто категоричними й вимагають масштабного психосоціолінгвістичного експерименту.

5. Робота виграла б від чіткішої статистичної репрезентації частотності виявлених закономірностей.

6. Формулювання мети дослідження потребує стилістичного редагування. Також слово «імплементується» доцільно замінити на «реалізується» або «впроваджується».

Зазначені зауваження мають переважно дискусійний характер і не знижують загальної позитивної оцінки дослідження. Дисертація Анни Олексіївни Шистко «Основи мовленнєвої компресії в слов'янському та германському лінгвальному просторі» є завершеним, самостійним науковим дослідженням, у якому розв'язано актуальне наукове завдання, що має істотне значення для сучасної теорії номінації, ономасіології, словотвору та функційної лінгвістики. Робота характеризується науковою новизною, теоретичною цінністю, практичною значущістю, а її авторка продемонструвала належний рівень наукової кваліфікації. Тому я, безумовно, рекомендую дисертацію до захисту у спеціалізованій вченій раді.

Д-р філол. наук, проф., завідувач кафедри перекладу та лінгвістичної підготовки іноземців О. І. Панченко – Дисертація спрямована на розв'язання вкрай цікавих теоретичних та прикладних задач, результати характеризуються новизною, а сформульовану мету досягнуто. Проте робота не позбавлена деяких недоліків.

Серед недоліків, окрім тих, що було позначено раніше, слід відзначити таке:

1. Є певні зауваження до формальних вимог: зокрема, таблиці повинні мати назву, а їх наповнення має друкуватися шрифтом 12; не завжди наявні ініціали перед прізвищами вчених у тексті праці.

2. Аналізуючи синтаксичну компресію в англійській мові, було б доцільно проілюструвати її такими граматичними структурами, як суб'єктний та об'єктний інфінітивні або дієприкметникові звороти, а також незалежний (абсолютний)

дієприкметниковий зворот.

3. У низці частин роботи теоретичні положення не підкріплено достатньою кількістю ілюстративного матеріалу, а наведені приклади бажано не повторювати (*бронік, електроніч* тощо).

4. До списку використаної літератури можна було б додатково залучити роботи дослідників ДНУ та зокрема факультету (О. Панченко, Н. Лисенко, К. Шевчик та ін.), які безпосередньо розглядали дотичні наукові проблеми. Вважаємо, що відповіді на ці зауваження були б бажані, але це жодним чином не впливає на загальну високу оцінку дисертаційної роботи та кваліфікації її авторки. Ці недоліки не заперечують ні актуальність отриманих результатів, ні зрозумілість пояснень, ні достовірність висновків. Тому підтримую пропозицію рекомендувати дисертаційну роботу А. О. Шистко до захисту на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 035 «Філологія».

ВИСНОВОК

Актуальність теми. Питання, пов'язані з системністю лексики, належать до переліку тих проблем мовознавства, які не втрачають своєї актуальності на жодному етапі розвитку лінгвістичної науки, а навпаки – набувають нових ракурсів осмислення. Динамічні суспільні процеси, глобалізація інформаційного простору, цифровізація комунікації та інтенсифікація міжкультурних контактів зумовлюють активні зміни в мовній системі, сприяючи появі й поширенню різноманітних засобів мовленнєвої економії. Особливої уваги в цьому контексті потребують явища мовленнєвої компресії, що відбивають прагнення мовців до оптимізації комунікативного процесу за умови збереження інформативності висловлення. Саме тому активної трансформації в умовах сьогодення зазнають мовні одиниці, які репрезентують механізми лінгвального згортання та дають змогу простежити закономірності розвитку мовної системи під впливом когнітивно-комунікативних чинників. Складність вивчення таких одиниць зумовлена інтеграційними та динамічними процесами, що відбуваються в сучасних мовах індоєвропейського ареалу під впливом закону економії мовленнєвих зусиль, тенденцій до стандартизації та водночас індивідуалізації мовлення. У зв'язку із зазначеним вважаємо на часі комплексне вивчення явищ мовленнєвої компресії в різносистемних мовах – українській, англійській та німецькій, що вможливило виявлення водночас універсальних та національно-специфічних закономірностей функціонування компресивних утворень. Крім того, актуальність пропонованого дослідження також посилює джерельна база, що охоплює універби, аббревіатури й еліптими різної етимології, дібрані зі зразків усного та писемного мовлення, зокрема з текстів медіа, соціальних мереж, чатів, інтерв'ю та інших сучасних комунікативних практик.

Затвердження теми та плану дисертаційної роботи. Тему дисертації затверджено на засіданні вченої ради Донбаського державного педагогічного університету (протокол № 3 від 14 листопада 2022 року), а також на засіданні вченої ради Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара (протокол № 7 від 27 листопада 2025 року).

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Напрямок дослідження скоординовано з комплексною науковою роботою відповідно до тематики кафедри германської та слов'янської філології Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет» у межах наукової теми «Проблеми методології та історіографії мовознавства» та кафедри загального мовознавства та слов'янознавства Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара у межах науково-дослідної теми «Тенденції розвитку слов'янських мов і практичні аспекти мовленнєвої діяльності» (номер державної реєстрації роботи 0122U001282; підстава для

виконання: рішення вченої ради факультету української й іноземної філології та мистецтвознавства від 04.01.2022 р., протокол №6).

Особистий внесок здобувача. Дисертація Шистко Анни Олексіївни «Основи мовленнєвої компресії в слов'янському та германському лінгвальному просторі» – самостійна, завершена ґрунтовна наукова робота, у якій викладено напрацювання автора, що дали змогу виконати поставлені завдання. Дослідження містить теоретичні та методологічні положення і висновки, сформульовані дисертантом особисто. Наведені в дисертації ідеї, положення та тези інших авторів містять відповідні посилання й використані лише для підтвердження ідей здобувача. Наукові праці написано й опубліковано одноосібно.

Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень і рекомендацій. Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій у дисертації Шистко Анни забезпечено коректним використанням фундаментальних підходів і методів сучасної лінгвістики. Обсяг залученого авторкою фактичного матеріалу є достатнім для отримання ґрунтовних висновків про особливості функціонування компресії у різних мовах та дискурсах.

Достовірність і обґрунтованість отриманих в роботі результатів забезпечується:

- використанням відомих та апробованих підходів до аналізу фактичного матеріалу;
- зіставленням отриманих результатів з відомими твердженнями інших авторів; апробацією отриманих наукових результатів як на міжнародних конференціях, так і на всеукраїнських та регіональних конференціях, а також публікаціями у провідних наукових фахових виданнях України та закордонних виданнях.

Об'єктом опису постали компресиви різної етимології української, англійської та німецької мов як вербальні оприявлення номенів з домінантою-словосполученням, типологія їхніх номінативних статусів та механізмів утворення.

Наукову новизну праці зумовлено представленим у ній моделюванням процесів універбації (універбалізації, універбізації), абрєвіації, лексикалізації, номіналізації та інших феноменів сучасної номінації, а також розробленням критеріїв типологічного аналізу омонімії компресивів різної етимології.

Теоретична значущість дослідження полягає в тому, що воно є внеском у розвиток сучасних теорій номінації та словотвору. У ньому запропоновано класифікації компресивів з позицій їх структурно-семантичного та ономасіологічного статусу. Процеси формування компресивів унаслідок перетворення словосполучень на слова без порушення семантичного складника потрактовано як процеси утворення дублетів цих словосполучень; це ґрунтується передусім на визначенні базової номінативної одиниці – номена, тобто мовної сутності, яка є абстрактною та об'єднує конкретні різноструктурні, утім, формально взаємопов'язані мовленнєві одиниці – слово, сполучення слів, словосполучення тощо – на тлі їх лексико-граматико-семантичної (номінативної) тотожності, зреалізованої як семантична ідентичність або семантична варіативність, а по-друге, на диференціюванні явищ зовнішньої вмотивованості (вмотивованості одним номеном іншого) та внутрішньої вмотивованості (вмотивованості номеном його мовленнєвих модифікацій) мовних одиниць.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що його результати можна використовувати як теоретичний матеріал навчальних дисциплін, дотичних до проблем ономасіології, семантики, лексикології, синхронного та діяхронного словотвору. Розбудовані моделі перетворення словосполучень на універби та / або абрєвіатури можуть бути використані в системах машинного перекладу, у процесі вдосконалення електронних пошукових систем.

Публікації. Результати дисертаційної роботи висвітлено у п'яти публікаціях (трьох одноосібних і двох у співавторстві) у фахових виданнях України, а також у п'яти працях, які відбивають наукові повідомлення на науково-практичних конференціях.

*Список публікацій здобувача,
у яких опубліковані основні наукові результати дисертації*

Статті в наукових фахових виданнях України

Шистко А. О., Козак В. А., Решетилів К. В. Філологічні погляди на стилістику та аналіз дискурсу: стратегії текстової інтерпретації. *Вісник науки та освіти (Серія «Філологія»)*. 2023. № 12(18). С. 125–139. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-12\(18\)-125-139](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-12(18)-125-139);

URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/vno/issue/view/201>.

Шистко А. О., Дьячок Н. В. Щодо визначення мовленнєвої компресії – аббревіації – в українській, англійській та німецькій мовах. *Вісник науки та освіти (Серія «Філологія»)*. 2024. № 4(22). С. 560–571. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-4\(22\)-560-571](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-4(22)-560-571);

URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/vno/article/view/11169>.

Шистко А. О. Принципи визначення універбації в українській, англійській та німецькій мовах. *U-45 Ukrainian sense / У-45 Український смисл*. Дніпро : Ліра, 2024. Вип. 2. С. 137–144. DOI: <https://doi.org/10.15421/462431>;

URL: <https://ukrsense.dp.ua/index.php/USENSE/issue/view/27>.

Шистко А.О. «Синтаксична компресія: особливості еквівалентності» У-45 Український смисл: збірник наукових праць. Попова, І.С. (гол. ред.). Дніпро: Ліра, 2025. Вип. 2. С. 166–173. DOI: <https://doi.org/10.15421/462537>;

URL: <https://ukrsense.dp.ua/index.php/USENSE/article/download/463/438>.

Шистко А.О. «Еліпсис як джерело появи нових лексичних одиниць та синтаксичних конструкцій» У-45 Український смисл: збірник наукових праць. Попова, І.С. (гол. ред.). Дніпро: Ліра, 2026. Вип. 1. С. 168–178. DOI: <https://doi.org/10.15421/462617>;

URL: https://www.researchgate.net/publication/403390133_ELIPSIS_AK_DZERELO_POAVI_NOVIN_LEKSICNIH_ODINIC_TA_SINTAKSICNIH_KONSTRUKCIJ

Матеріали науково-практичних конференцій

Шистко А.О. «Проблема вмотивованості слова» Лексико-граматичні інновації в сучасних слов'янських мовах: XI міжнародна наукова конференція (м. Дніпро, ДНУ ім. Олеся Гончара, 20-21 квітня 2023 р.): мат. / укл.і заг. ред. О. К. Куварової. – Дніпро: Ліра, 2023. С. 174–176.

URL: <https://www.dnu.dp.ua/docs/ndc/2023/materiali%20konf.pdf>

Шистко А.О. «Способи класифікації німецьких слів-комполітів (на матеріалі електронної публіцистики)» Вісник студентського наукового товариства Горлівського інституту іноземних мов: зб. наук. праць: у 2 ч. Дніпро: Вид-во ГІМ ДВНЗ ДДПУ, 2023. Вип. 10. Ч.1. С. 94–96.

URL: <https://edu.forlan.org.ua/doc/nauka7.1.pdf>

Шистко, А.О., Осіпчук, Н., Вільчинська, Т. «Лінгвістичний аналіз інтернет-комунікацій: вплив соціальних мереж на мовний стиль та виразність» International scientific conference: Global Innovations and Collaborative Solutions in Contemporary Science (December 15, 2023, Poland) С. 202–205.

URL: <https://futurity-publishing.com/international-conference-3/>

Шистко А.О. «Основи синтаксичної компресії» Лексико-граматичні інновації в сучасних слов'янських мовах: Матеріали XII Міжнародної наукової конференції

(м. Дніпро, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, 24–25 квітня 2025 року) / укладання і загальна редакція О. К. Куварової. – Дніпро: Ліра, 2025. С.137–140.

URL: <http://uzs-dnu.dp.ua/NEO-2025.pdf>

Кравченко В.Д., Шистко А.О. «Способи творення похідних іменників в англійській та німецькій мовах» «Наукова весна» 2025: матеріали XV Міжнародної науково-технічної конференції аспірантів та молодих вчених, Дніпро, 26–28 березня 2025 року / Національний технічний університет «Дніпровська політехніка» – Дніпро : НТУ «ДП», 2025. С. 282–284.

URL: <https://ir.nmu.org.ua/server/api/core/bitstreams/c6cee806-adde-46dc-b66c-c5164fbd273c/content>

На підставі заслуховування та обговорення доповіді Шистко Анни Олексіївни про основні положення дисертаційної роботи, питань та відповідей на них

УХВАЛИЛИ:

1. Вважати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованості, наукової та практичної цінності отриманих результатів дисертація Шистко Анни Олексіївни на тему «Основи мовленнєвої компресії в слов'янському та германському лінгвальному просторі», подана на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 035 Філологія відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. №44).

2. Рекомендувати дисертацію Шистко Анни Олексіївни на тему «Основи мовленнєвої компресії в слов'янському та германському лінгвальному просторі» до захисту в спеціалізованій вченій раді для разового захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 035 Філологія.

3. Клопотати перед вченою радою університету розглянути питання про створення спеціалізованої вченої ради для разового захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 035 Філологія Шистко Анни Олексіївни у складі:

№ з/п	Прізвище, ім'я, по батькові	Місце основної роботи, підпорядкування, посада	Науковий ступінь, шифр, назва спеціальності, за якою захищена дисертація, рік присудження	Вчене звання (за спеціальністю, кафедрою), рік присвоєння	Наукові публікації, опубліковані за останні п'ять років, за науковим напрямом, за яким підготовлено дисертацію здобувача
1.	Попова Ірина Степанівна (голова)	Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара Міністерства освіти і науки України, професор кафедри української мови, декан факультету української й	доктор філологічних наук, 10.02.01 – українська мова, 2012 р., Україна	професор кафедри української мови, 2014 р., Україна	1. Hurko O., Popova I., Holikova N., Maiboroda N. Ethnolinguistic Specificity of the Manifestation of the Category of Affirmation in the Ukrainian and English Languages. Dragoman Journal of Translation Studies. Volume 14, Issue 16, May 2024. P. 269-287. ISSN: 2295-1210, URL: https://www.dragoman-journal.org/articles/eLj9tNTOvm1v2e6tJJQ6 (Scopus).

		іноземної філології та мистецтвознавства			<p>2. Попова І. Структурна організація онімів у щоденниковому дискурсі Олеса Гончара. Вісник науки та освіти. 2023. № 5 (11). С. 216–233. URL: http://perspectives.pp.ua/index.php/vno/article/view/4949/4977; DOI: https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-5(11)-216-233, (фахове видання категорії Б).</p> <p>3. Попова І. С. Проприативи як невід’ємний маркер епістолярного тексту. Ukrainian sense / Український смисл: науковий збірник / за ред. проф. І. С. Попової. Дніпро: Ліра, 2024. Вип. 1. С. 134–146. URL: https://ukrsense.dp.ua/index.php/USENSE/article/view/398; DOI : https://doi.org/10.15421/462414 (фахове видання категорії Б).</p>
2.	Гурко Олена Василівна (рецензент)	Дніпровський національний університет імені Олеса Гончара Міністерства освіти і науки України, в.о. завідувача кафедри англійської мови для нефілологічних спеціальностей	доктор філологічних наук, 10.02.01 – українська мова, 2018 р., Україна	професор кафедри англійської мови для нефілологічних спеціальностей, 2021 р., Україна	<p>1. P. Horielova, О. Hurko, N. Khutorna, V. Panchenko, N. Styrnik. Ukrainian historical prose archaisms: Strategies and translation ways into English on the example of Valeriy Shevchuk's novel <i>The Meek Shall Inherit</i>. <i>Critical Survey</i>. Vol.36. Issue 3. 2024. P.101-114. URL: https://www.berghahnjournals.com/view/journals/critical-survey/36/4/cs360409.xml; DOI: https://doi.org/10.3167/cs.2024.360409 (Scopus).</p> <p>2. Гурко О. В., Алісеєнко О. М., Мудренко Г. А. Проблеми перекладу мовних трансформацій у дискурсі воєнного часу. <i>Вісник науки та освіти</i>. Вип. 3 (45). 2026. С. 624-638. URL: https://perspectives.pp.ua/index.php/vno/article/</p>

					<p>view/39947/39962; DOI: https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-3(45)-624-638</p> <p>(фахове видання категорії Б).</p> <p>3. Hurko O. V., Suima I. P. Translating Contemporary Military Vocabulary in the Context of Modern Warfare: Teaching and Methodological Aspect for Higher Education Students. <i>Закарпатські філологічні студії</i>. Вип. 45. 2026. С. 134-140. URL: https://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/45/part_1/23.pdf; DOI: https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2026.45.1.21 (фахове видання категорії Б).</p>
3.	Панченко Олена Іванівна (рецензент)	Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара Міністерства освіти і науки України, завідувач кафедри перекладу та лінгвістичної підготовки іноземців	доктор філологічних наук, 10.02.02 – російська мова, 1999 р., Україна	професор кафедри лінгвістичної підготовки іноземців, 2002 р., Україна	<p>1. Panchenko O., Pidmohylna N, Shkurko O, Muliar I, Dotsenko O. Analytical and philosophical issues of studying current problems in the development of modern derivatology. <i>Sci Herald Uzhhorod Univ Ser Phys</i>. 2024;(55):1705-1712. DOI: 10.54919/physics/55.2024.170bt5 URL: https://physics.uz.ua/en/journals/issue-55-2024/analytical-and-philosophical-issues-of-studying-current-problems-in-the-development-of-modern-derivatology; DOI: https://doi.org/10.54919/physics/55.2024.170bt5 (Scopus)</p> <p>2. Панченко О.І. Осучаснене розуміння стислого тексту (на матеріалі української та англійської мов). <i>Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика</i>. Том 33 (72) № 5, 2022 Частина 1. С. 226-231. URL: https://philol.vernadskyjournals.i</p>

					<p>n.ua/journals/2022/5_2022/part1/38.pdf; DOI: https://doi.org/10.32782/2710-4656/2022.5.1/38 (Published September 2022); (фахове видання категорії Б).</p> <p>3. Панченко О.І., Клименко Т.А. Конкретизація та її різновиди в практиці художнього перекладу з англійської мови українською. <i>Наукові записки. Серія: Філологічні науки.</i> № 207 (2023). С. 190-194. URL: https://journals.cusu.in.ua/index.php/philology/article/view/247/233; DOI https://doi.org/10.32782/2522-4077-2023-207-28 (фахове видання категорії Б).</p>
4.	Олексенко Володимир Павлович (опонент)	Херсонський державний університет Міністерства освіти і науки України, професор кафедри української і слов'янської філології та журналістики	доктор філологічних наук, 10.02.01 – українська мова, 2002 р., Україна	професор кафедри української мови та соціо-лінгвістики, 2004 р., Україна	<p>1. Navalna Maryna, Kostusiak Nataliia, Levchenko Tetiana, Oleksenko Volodymyr, Shyts Andriy, Popkova Oksana. Extralinguistic factors and tendencies of activation of military vocabulary in Ukrainian mass media. <i>AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research.</i> 12/01-XXV. 2022. P. 184-189. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/8892f7f7-dace-41bd-9079-4d090953823f/content (Published June 2022) (Web of Science).</p> <p>2. Navalna M., Kostusiak N., Mezhev O., Oleksenko V., Levchenko T., Lychuk M., Skliarenko O., Poliak I., Druz Yu, Druz G. New Functional Appearance of Stable Expressions in the Media Texts of the Russian-Ukrainian War Period. <i>AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research.</i> 2024. Vol. 14 Issue 2 Spec. Issue XLIV. P. 49-58; https://evnuir.vnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/edca8bd0-ee3f-</p>

					<p>41de-9bce-2eff3b0cdea3/content; (Web of Science, Q3)</p> <p>3. Олексенко В. П. Когнітивні трансформації у воєнному дискурсі: словотвірний аспект. <i>Вісник науки та освіти</i>. 2026. №3(45). С. 1134-1152 URL: https://perspectives.pp.ua/index.php/vno/article/view/39985/40000; DOI: https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-3(45)-1134-1152 (фахове видання категорії Б).</p>
5.	Веремчук Ельдар Олександрович (опонент)	Запорізький національний університет Міністерства освіти і науки України, професор кафедри англійської філології та лінгводидактики	доктор філологічних наук 10.02.04 – германські мови, 2023 р., Україна	професор кафедри англійської філології та лінгводидактики, 2025 р., Україна	<p>1. Eldar Veremchuk. Ontological metaphors for moral concepts in the Bible: Introduction. <i>Acta Neophilologica</i>. Ljubljana : University of Ljubljana Press, 2022. V. 55 (1-2). P. 177–191. URL: https://journals.uni-lj.si/ActaNeophilologica/article/view/10932 DOI: https://doi.org/10.4312/an.55.1-2.177-191; (Published 14.12.2022) (Web of Science, Scopus)</p> <p>2. Eldar Veremchuk. What is Conscience? Some Ontological Metaphors in the English-Language Aphorisms. <i>Slavia Centralia</i>. 2023. № 16. P. 142–153. URL: https://journals.um.si/index.php/laviacentralis/en/article/view/3455; https://doi.org/10.18690/scn.16.2.142-153.2023 (Scopus)</p> <p>3. Веремчук Е., Гудзовата С. Роль семантичної деривації у формуванні англомовного торговельного лексикону. <i>Слобожанський науковий вісник. Серія : Філологія</i>. 2023. № 3. С. 24–28. URL: https://journals.spu.sumy.ua/index.php/philology/issue/view/15 DOI: https://doi.org/10.32782/philspu/2023.3 (фахове видання категорії Б).</p>

Голосували:

«За» – 9 осіб.

«Проти» – немає.

«Утрималися» – немає.

Рішення прийнято одногосно.

Голова,
доктор філологічних наук, професор,
проф. каф. української мови,
декан факультету української
й іноземної філології та
мистецтвознавства



Ірина ПОПОВА

Секретар,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри української літератури



Тетяна ШЕВЧЕНКО